

TARTU ÜLIKOOLI VILJANDI KULTUURIAKADEEMIA

Etenduskunstide osakond

Teatrikunsti õppekava

Henessi Schmidt

MINU ELU KUNSTIS

Lõputöö

Juhendaja: Jaanika Juhanson

Kaitsmisele lubatud .....

(juhendaja allkiri)

Viljandi 2019

Sisukord

Sissejuhatus	3
1. Esimene aasta ehk kuidas taltsutada lohet?	4
2. Teine aasta ehk liigne agarus on ogarus	8
3. Kolmas aasta ehk olulised sammud ja õppetunnid	13
3.1 Õrn inimene ja tema hirmud	15
3.2 Merle Karusoo ja julgus olla minaise	18
3.3 Katariina Unt ja julgus hüpata ning eksida	19
3.4 Kauaoodatud hüpe	20
4. Neljas aasta ehk terviku moodustamine	23
Kokkuvõte	25
KASUTATUD KIRJANDUS	27
Summary	28

Sissejuhatus

Oma lõputöös mõtestan ma oma teekonda Tartu Ülikooli Viljandi Kultuuriakadeemia etenduskunste osakonna teatrikunsti tundengina.

Nelja aasta jooksul olen teinud ma nii inimese kui näitlejana läbi suuri muutusi, kohanud mulle olulisi ja mõju avaldanud inimesi, mõistnud nii mõndagi iseenda, oma eriala ja inimolemuse kohta.

Ma usun, et näitlejana tegeleme me kõige lihtsamalt öeldes inimeseks olemisega ja nelja aasta jooksul teatrikoolis olengi ma ilmselt kõige enam õppinud just seda - inimeseks olemist. Minu areng näitlejana sõltus täielikult ka sellest, kuidas arenesin inimesena. Mismoodi need kaks arengut käsikäes käisid? Milline nägi välja see teekond hirmude ületamisel, iseenese aktsepteerimisel, maailma ja inimeste usaldama õppimisel, inimolemuse mõtestamisel ning mängulusti ja katsetamisrõõmu leidmisel?

Püüan oma teekonda avada lihtsa ülesehitusega - analüüsin ja peegeldan eraldi iga ülikoolis veedetud aastat ja sellel ajal õpitut.

1. Esimene aasta ehk kuidas taltsutada lohet?

Oma teatriõppe esimesel aastal ei mõistnud ma veel, kuhu olin sattunud. Ma ei mõistnud selle panuse suurust, mida peaksin andma - ilmselt seetõttu, et ma ei teadnud veel kogu eesoleva kogemuse väärtust.

Olin alati armastanud magada - lausa nii väga, et gümnaasiumis jõudsin õigel ajal kooli umbes paar korda kuus. Ise ei pidanud ma seda teab mis hirmsaks paheks - olin ju suutnud lõpetada gümnaasiumi kõigist pea jagu etemini, lausa kuldmedaliga. Mulle ei meeldinud reeglid ja kohe kindlasti ei pidanud ma neid endale kehtivaks.

Tagantjärele - teades, kes oli Kalju Komissarov (ülikooli astudes ei teadnud ma temast midagi) - näen ma täpselt, miks meie vahel lahing pidi algama. Naljakas on mõelda, millise kerguse ja üleolevusega ma Viljandi Kultuuriakadeemia poole astusin. Mitte et ma oleksin olnud ebameeldiv teiste inimeste vastu, ei - minu üleolevus seisnes distsipliini olematuses, tööst kõrvalehiilimises ja pimedas eneseusus. Kuid ometi oli Kalju meile juba esimesel päeval öelnud: *“Mitte kedagi ei saa näitlejaks õpetada, aga näitlejaks saab õppida!* (Schmidt 2015)” Mul polnud õrna aimugi, mida võib tähendada see näitlejaks õppimine.

“Näitleja, see on 1% annet ja 99% tööd,” nagu on öelnud Voldemar Panso. Kui üldse keegi, siis oli Kalju Komissarov see, kes oli võimeline avama minus austuse töö ja distsipliini vastu ning kasvatama minus vastutustunnet nii enda kui teiste ees. Selle eest jään ma talle alatiseks tänuvõlgu.

Esimesel aastal jõudis minu erialapäevikusse palju teooriat, kuid neid kirjapandud sõnu hakkasin ma sügavamalt mõistma alles järgmisel aastal. Seetõttu kirjutan oma erialastest õppetundidest järgmistes peatükkides. Minu esimene aasta Viljandi Kultuuriakadeemias ei

kätkenud endas eelkõige erialalist arengut - see kätkes endas ühe noore ja uljaspäise tüdruku täiskasvanuks saamist.

Minu jaoks on alati olnud huvitav asjade mõtestamine ja analüüsimine, nii pakkus mulle kindlasti huvi ja mõtteainet ka näitleja eriala ja selle nüansid, ent asja päristuumani jõudmiseks oli esmalt vaja lõhkuda müürid, mis olin enda ümber ehitanud.

Ilmselt oleksin tahtnud paar aastat tagasi pikalt kirjutada, kuidas Kalju mulle liiga tegi - mind pidevalt nutma ajas või väärtusetuna tundma pani. Ma olen väga õnnelik, et näen seda kõike nüüd hoopis teisiti ning saan talle hoopistükis tänulik olla ning seda kõike huumoriga võtta.

Tihti, tõsi küll ajapikku vähem, juhtus, et jäin erialatundi, mis algas minu jaoks piinavalt vara, kell 8.00, paar minutit hiljaks ning vaatasin vanamehega tõtt. Moka otsast pomises ta midagi, milles võis ära tunda sügava pettumuse ja põlglikkuse. Kui juhtus, et ka õigel ajal kohal olin, siis võis mind aeg-ajalt näha tribüünil magamas. Seda tegevust harrastasime kursavend Kristjaniga võidu.

Ma tegin täpselt nii palju nagu vaja, kuid ometi nii vähe kui võimalik. Siis, kui teised pärast tunde oma häält treenisid, tahtsin mina muru peal joosta ja mängida.

Või siis jooksin hoopiski Tallinna manu, kus ootasid mind mu sõbrad, kes mind mõistsid ja mind end väärtuslikuna tundma panid - tunne, millest Viljandis õppides esialgu puudust tundsin. Ka seda nähtust oskan nüüd tagantjärgi paremini seletada - mask, mida kandsin, oli vaid nende sõprade ees langenud. Võin julgelt väita, et esimesel aastal ei käinud ülikoolis Henessi Schmidt, vaid mingisugune etendatud versioon temast. Selline, kellele haiget teha ei saa või selline, kes kõigile idee poolest meeldima peaks.

See kõik hakkas muutuma tasapidi, ent eriti muutus see suve alguses, siis, kui Kalju mulle teise semestri erialahinnet välja ei pannud ning mul (ja veel kolmel inimesel) koolist lahkuda soovitas.

See minu jaoks ootamatu olukord mõjus mulle esialgu väga laastavalt. See tundus olevat ebaaus, ajendatud isiklikust suhtumisest minu vastu ja tundus seda ebaausam, kui arvasin, et Kalju mind päriselt ei tunnegi, vaid on kantud mingisugusest esmamuljest. Kummaline, mis jamast meil vahel läbi on vaja minna, et millestki aru saada...

Kuigi mõistan nüüd Kalju põhjuseid, pole ma kindel, kas asi oli ka ainult minus - meie teine õppejõud Peeter Tammearu oli hõlpsasti minu müüridest läbi pääsenud ja suutis mind oma positiivsusega vägagi tööle innustada.

Olgu kuidas oli, ma arvan, et nende kahe mehe erinev lähenemine oli just see, mis mind edasi viis. Peeter oli see päikesekiir, kes minusse uskus ja mulle kinnitas, et ma peaksin jätkama, Kalju aga ärgitas mind tegudele - vajadus tõestada, et ta minu suhtes eksib, oli mulle suureks tõukejõuks.

Pidin nii mõndagi läbi elama selleks, et teadvustada seda tööd ja pingutust, mida näitleja amet nõuab. Ma pidin nii mitugi korda haiget saama, selleks, et mõista, et siirus ja haavatavus teevad meid tegelikult tugevamaks mitte nõrgemaks.

Selline tasakaal tuli minu loole küll kasuks, kuid siiski on huvitav mõtiskleda, kumb lähenemine siis mõjuvam on - kas head lapsed kasvavad ilma vitsata? Ma arvan, et see sõltub isikliku tugevusest, eneseusust ja mingisugusest maailma usaldamisest. Enda puhul võin küll öelda, et vajasin nii piitsa kui präänikut ja suutsin mõlemaga toime tulla, kuid mõne teise kaaslaste puhul tundus, et ehk oleks pidanud talle rohkem pai tegema - oleks ehk ennetanud mõningaid ebavajalikke hirme ja ebakindlusi, sest hirmudest meil puudust küll ei olnud.

Oma esimese aasta märkmetest loen, et olen eelkõige otsinudki julgust eksida, proovida ja katsetada. Taolisi märkmeid leidub igal teisel leheküljel, tean, et ka teiste päevikutest võis leida lauseid nagu "Ära karda Koma" või "Julge eksida".

Koma palus meil lausa esimese aasta keskel saata talle kiri - sisuks meie hirmud ja muu, mis meid takistab.

Olen kirjutanud (2015):

"Olen saanud aru, et minu jaoks on kõige raskem mängida nõ iseennast mingis olukorras, kus olen üksi ning sõnu ei või kasutada, sest päris elus on mu emotsioonid sellisel hetkel üsna monotoonsed ning laval ei jõuaks need inimesteni. Samas ei taha ma ka oma reaktsioone ja tundeid üle mängida – nii tekibki minu peas segadus ja ebakindlus."

Mulle tundub, et asi oli eelkõige hirmus haavatavuse ees. Hirm ennast avada ja jagada - julgeda olla mina, koos oma mõtete, tunnete ja reaktsioonidega.

“Väga palju lihtsam tundub olevat mängida etteantud karakterit, sündmust, lugu – nii on kriitilise pilgu all pigem minu oskused mitte ka minu ideed. Kui pean ise etüüdi looma, läheb kõige kauem aega idee leidmisega - mõtlen väga palju üle ja keskendun sellele, et kontseptsioon oleks huvitav, kuigi peaksin rohkem mõtlema, mis põhjusel ülesanne sai antud ja tegelema oma laval olekuga. --

Mõtlen vist liiga palju sellele milline oleks kõige õigem lähenemine. Mul on hirm valesti mõelda ja vale nurga alt ülesandele läheneda. Vahel tahaks proovida väga teistmoodi lahendusi, katsetusi – ei ole aga kindel, kus maal piirid on ja palju neid ületada tohib. Mis on lubatud ja mis mitte?”

Ja siinkohal leian erialapäevikust ometi Komissarovi sõnad:

“Piire ei ole, need tuleb ületada!” ja “See töö peab olema rõõmus.” (Schmidt 2015)

Millest need hirmud tekkisid ja miks nad nii kangekaelased kaduma olid? Arutlen selle teema üle pikemalt hiljem.

2. Teine aasta ehk liigne agarus on ogarus

Niisiis - hoiatus käes, lubati minul, ja ka kolmel teisel lohel - Kristjanil, Kadil ja Mathiasel, siiski sügisel jätkata. Ei saa tõepoolest väita, nagu oleks meie hoiatusel olnud tegemist midagi näitlejameisterlikkusega... See kõik oli vaid peatükk raamatust "Kuidas taltsutada lohet?".

Suve jooksul olin lugenud palju raamatuid ja teinud endale selgeks, miks ma siin olen ja mida ma tegelikult tahan. Olin mõistnud mulle antud võimaluse väärtust.

Lisaks kohtasin õnnelikul kombel inimest, kes suutis minult eest võtta mu maski ning julgustas mind seda aina tihedamini ka kooli minnes koju jätma. Ma siis veel ei teadvustanud seda, kuid näen nüüd, et müürid, mis olin ehitanud, hakkasid iga päevaga järjest enam langema ning kooli jõudis järjest enam Henessi, mitte üks temanäoline mask. Hakkasin inimesena arenema siiruse, enesekindluse ja haavatavuse suunas - pean seda üheks oluliseks etapiks oma elus.

Kiri iseendale teise aasta alguses:

Päriselt.

Päriselt tahan ma, et tunneksin arengut. Tahan lugeda ja kogeda. Ei taha koha peal seista.

Tahan, et ei peaks midagi häbenema kellegi ees. Tahan iseenda üle uhke olla.

Tahan tunda end armastatuna ja teisi armastada. Ei taha olla see, kelle peale loota ei saa.

Tahan õigel ajal kohal olla. Tahan rohkem teha.

Tahan olla hea.

MINA.

Iga päev parem kui eile.

Minu kui näitlejatudengi tee jätkus hoopis teise kraadiga - tõsiselt ja suure sihikindlusega - püüdes taastada suhteid Komaga, püüdes taastada oma usaldusväärset kursusekaaslaste ees, püüdes end tõestada ja teha nii palju tööd kui võimalik.

Naerdes tagantjärgi iseenda äärmustesse kaldumise üle, paneksin selle aasta nimeks: liigne agarus on ogarus.

Eelnenud aasta eksimuste tõttu tundsin teisel aastal suurt vajadust käituda “õigesti”. Minu niigi suur kalduvus perfektsionismile sai nüüd uue mõõtme. Ei saa öelda, et ma kordagi ei hilinenud - seda siiski korra või paar juhtus ning nendel kordadel olin ma iseenda suurimaks hukkamõistjaks. Ma muidugi püüdsin väga mitte hilineda ka esimesel aastal, kuid teisel aastal piitsutasin end eksimuste eest veelgi tugevamalt. Vahel ärkasin lausa pühapäeva hommikul ehmatades üles ja paanitsesin, et ehk olen kooli hiljaks jäänud või midagi muud tegemata jätnud. Seda juhtub veel vahel siiani, et vabal päeval on pisikene kahtlus hinges - kas ikka võib puhata, või ehk olen midagi unustanud ja vean parasjagu kedagi alt.

Ka minu püüdlus end näitlejana tõestada sai uue hoo. Minu erialapäevikut sirvides võib näha, millist eeltööd olin teinud enne lavale minemist - peensusteni olin analüüsinud iga karakteri iga sõna, otsinud allteksti igast väiksemastki lausest ja süüvinud sügavale karakteri hingeelusse. Tegelaste sõnu enda suhu sobitades olin läbimõelnud iga sõna intonatsiooni, iga liigutuse ja tempomuutuse ning iga karakteri iga väljaütlemise juurde oli märgitud täpselt ja pikalt tema sisemonoloog.

Lavale jõudes püüdsin siis seda kõike realiseerida: mõelda iga lausega ka varem väljamõeldud allteksti, pidada partneri teksti ajal varem väljatöötatud sisemonoloogi, lasta endast läbi iga varem väljaarvutatud impulss, kontrollida oma kehakeelt ning miimikat ning kõigele lisaks püsida rääkimisel väljamõeldud joonises.

Tegelase tekstile olen teinud märkusi nagu intonatsioon üles, tempo aeglaseks, pikk pilk, rõhuta seda, imesta, tõsiselt, teeseldud üllatus jne. Vajalikes kohtades olen märkinud, milliste sõnade ees teha pikem paus ning mis hääletooniga mida öelda. (Schmidt 2016)

Seda kõike nüüd meenutades kõlavad peas Oleg Titovi hüüd “Nagu elus!” ja Komissarovi ning kõigi teiste teatrimeistrite poolt mainitud väljend “Siin ja praegu”.

Nüüd mõistan, mida võidi mõelda selle all, kui öeldi, et ma ei mängi koos partneriga. Mul oli tükk tegemist, et laval kogu oma mõtte-, suhtlemis- ja käitumiskoreograafia perfektselt sooritada, mis siis veel partneri jälgimisest rääkida. Või kui ma ka suutsin partnerit jälgida,

siis mida sain ma peale hakata tema poolt pakutud impulssidega, kui need ei sobitunud kokku minu ettevalmistatud koreograafiaga?

Tööd ma tegin tublisti, kuid usaldus partneri, teksti, lava ja eelkõige iseenda suhtes ei kuulunud veel minu sõjavarustusse.

Suur segadus tabas mind siis, kui pärast oma meeletut ettevalmistust sain ma märkusi nagu: *“Tee tekst elavaks!”*, *“Kanna mõtet, kõik ei ole oluline.”*, *“Tekst ja keha erinevas rütmis!”*, *“Ära haki teksti!”* või lisakäsklusi oma kehakeele kontrollimiseks nagu *“Ära kõnni jalad sissepoole!”*, *“Su parem käsi on krampis.”*, *“Rohkem silma publikusse”*, *“Kontrolli oma žeste - mõte peab jõudma ka õlgadest edasi!”* jne. (Schmidt 2016) Ülesandeid, mida laval meeles pidada aina lisandus ning püüdsin, mis ma püüdsin kõike realiseerida - orgaanikat ja elu mul laval leida ei õnnestunud.

Esimese semestri lõpuks sain Kaljult tagasiside:

“Intonatsioon puudub ja tekst on nagu pesunöör. On olemas ainult valjemaks, vaiksemaks, kiiremaks, aeglasemaks, aga mitte värve.”

Veel olen endale kirja pannud märksõnad, mida Komissarov ilmselt minu iseloomustamiseks kasutas: *“lodevus, laiskus, huvipuudumine”*. (Schmidt 2016)

Jätkasin tööd, suures segaduses.

Samal ajal toimusid meil ka erialatunnid Peeter Tammearuga - tegelesime Moliere'i katkendite ja lavakõne “Minu Eestimaa” koostamise ja esitamisega.

Oma päevikus (2016) olen kirjutanud: *“Peeter paneb mind mõtlema ja katsetama.”*

Kui praegu meenutan, siis mäletan, et tundsin isegi lusti ja rõõmu, kui temaga proove tegime. Minu valitud Moliere'i katkend ja tegelane küll võimaldasid seda, kuid olin ka iseenda seest leidnud ülesse mingisuguse huumori ja kerguse.

Kõige meeldivamaks osutus minu jaoks aga “Minu Eestimaa” kava koostamine. Peeter usaldas mind niivõrd, et lubas mul viimase hetkeni materjali koguda ja kava ümberkirjutada. Esitasin oma lavakõne kava talle umbes nädal või kaks enne eksamit ning saime teha vaid paar proovi, kui samal ajal olid teised oma esituse kallal töötanud juba kaks kuud.

Kummaline, kuid just selle esituse ajal tundsin, et kõige paremini - ma tundsin, et sain laval olla siiras, elada ja särada ning olin oma etteastega väga rahul. Ma olen südamest tänulik Peetrile, et ta minusse uskus ning mind igal sammul toetas ja lubas mul toimida nii nagu ise tundsin enese jaoks õigem olevat. Ilmselt ta teadis, et oleme kõik erinevad inimesed ja vajame erinevat lähenemist.

Peetrile olen tänulik ka oma esimese rolli eest. Teisel semestril ta enam meiega ei jätkanud, kuid ühel koolipäeval sain temalt kõne ning ta kutsus mind osalema oma suvelavastuses "Madu oma rinnal" Kuressaare Linnateatris.

See oli väga värskendav kogemus. Sain osaleda protsessis, kus sain alustada nõ puhtalt lehelt. Lavastuses mängisin koos Triinu Meriste ja Mirtel Pohlaga ning koostöö nende ja Peetriga sujus imehästi.

Tegin taas kõvasti tööd - analüüsisin oma karakterit peensusteni, püüdsin paika saada tema üsna keerulise arenguliini ja loomulikult võis jällegi leida mu teksti juurest märkusi - mida rõhutada, kus pausi pidada, mida kus mõelda ja millise intonatsiooniga teksti öelda. Mõtlemisainet andis veel seegi, et minu mängitav tegelane lavastuses nõ teistele tegelastele näitles ja teeskles end olevat keegi teine. Niisiis pidin mõtlema, kuidas näidelda tegelast, kes näitleb, et ta on keegi teine. See alltekstide, sisemonoloogide ja kahetikäitumiste loogikarägastik, mis olin endale loonud, suutis mind ikka parajalt segadusse ajada.

Kuid vaadeldes oma tekstiraamatut, siis katsusin siiski leida igas hetkes elu, "siin ja praegu" momenti. Lausete juures meenutan endale pidevalt: "*Ära tea ette, mida räägid!*", "*Leia mõttesild!*" või "*Kasuta partneri impulsse!*". (Schmidt 2017)

Katsusin väga püüelda ka selle poole, et suudaksin nautida laval olemist.

Minu suureks õnneks oli minu mängupartneriks Mirtel, kes igas proovis midagi uut katsetas. Ma ei teadnud kunagi kindlalt ette, mismoodi tema tegelane stseenis reageerida võib. Vahel ütles ta ühte lauset nuttes, vahel naerdes. See oli minu jaoks midagi väga äratavat - ma pidin pidevalt olema valmis "siin ja praegu" reageerima ja tegutsema. Vahel mu peensusteni väljatöötatud ja etteplaneeritud intonatsioonid ja miimika küll toimisid, aga enamjaolt ei sobitunud nad enam üldse laval tekkinud olukorraga kokku. Mirtel tõi mu

oma mugavusstsoonist välja - ma ei saanud ette planeerida oma tegelase reaktsioone, sest ma ei teadnud kunagi ette, kuidas mu partner võib reageerida.

Nii juhtus, et päev enne kontrollitendust tulin ma pärast läbimängu lavalt, haarasin oma tekstiraamatu ja kirjutasin sinna suures eufoorias:

“See on imeline tunne! See, kui oled laval päriselt mänginud! Kui oled piisavalt kindel, et julged lasta lahti vanadest headest ja töötavatest leidudest ning vaadata, mis siin ja praegu sünnib! Kui oled teksti nii valdav, et unustad read, kaob etteplaneeritud intonatsioon ja tempo ja su kõnelusse tuleb elu! Täna ma mängisin! Veidi küll ebakindlalt, aga mängisin. Ma nautisin seda, mis juhtus siin ja praegu... See ongi teatri võlu! Ta pole kindel, ta elab! Täna armusin teatrisse... (Schmidt 2017)

Niisiis kulus mul kaks aastat, et päriselt mõista seda, mida meile esimesest erialatunnist saadik korrati, kuid lõpuks olin ma tõeliselt mõistnud ja tunnetanud, mida tähendas “siin ja praegu” ning partneriga koos töötamine. See tähendas lahti laskmist ja usaldamist. Oma kinnisideedest ja hirmudest lahti laskmist ning iseenda, partneri ja tehtud töö usaldamist. Neist mõtetest kantuna alustasin kolmandat aastat teatrikunsti õppes.

3. Kolmas aasta ehk olulised sammud ja õppetunnid

Kolmandat aastat alustasime Sasha Pepeljajevi lavastuse “Primavera Paunveres” proovidega. Ka see oli minu jaoks äärmiselt meeldiv protsess. Pepeljajevi mõttemaailm ja tema visioon sellest visuaal-füüsilisest lavastusest ühtisid minu mõtete ja nägemusega ning tundsin, et suutsin lavastajaga päriselt dialoogis olla, pakkuda ja katsetada. Saime kursusega koos palju ühiselt luua - teha etüüde ja katsetada erinevaid lähenemisi. Vahel oli see suur leiutamine ka väga kurnav, kuid tulemus oli minu jaoks midagi väga nauditavat. Meie kursuse esimene ühine diplomilavastus oli täis energiat ja väljakutseid.

Väljavõte erialapäevikust, rääkides etüüdide mõtlemisest ja takistustest:

“Mingil hetkel olin tüdinenud ja kaotanud motivatsiooni ning ootas, millal nädal läbi saab. Ilmselt võtsin kõike natuke liiga tõsiselt ja keskendusin tulemusele... Kui oleksin ehk rohkem lõbutanud ja nautinud lihtsalt tegemist, siis oleksin suutnud ka halbade või olematutest ideedest rõõmu tunda.

See on miski, mida olen viimase aastaga vist õppinud - vaatama asju kergemalt, läbi huumori. Kui võtta kõike liiga tõsiselt, leppida ainult ideaaliga ning mõelda kogu aeg sellele, mida teised sinust tahaksid, siis kaotab see ära naeratuse...seest ja väljast. Ja ometi on seda kõike mõtet teha vaid siis, kui see pakub rõõmu ja rahuldust.” (Schmidt 2017-2018)

Järgnev lavastusprotsess Oleg Titovi ja “Lumekuningannaga” oli minu jaoks ääretult raske. Rõõmu ja rahuldust oli keeruline leida ning armastus teatri vastu, mille suvel leidsin, mattus segaduse, ebakindluse, rahulolematuse ja üksinduse alla.

Väljavõte erialapäevikust, analüüs lavastusprotsessi kohta:

Alustasime näidendi lugemisega ning lavastaja oli arvamusel, et töö peab olema tehtud juba laua taga - enne pole mõtet lavale ronida.

Mina mõtlesin sellise töö all analüüsi, erinevaid pakkumisi ja erinevate võimaluste kaalumist, katsetamist ja arvamuste avaldamist, ühise keele, arvamuse, esteetika ja idee leidmist.

Lavastaja hakkas aga juba teises proovis paika panema pause, tegelaste hääletämbrist jne. Näitlejana ei olnud mul võimalust katsetada ja proovida. Mõistan vajadust tagasisidele - et lavastaja suunaks, kas olen õigel või valel teel. Aga kui lavastajal on algusest peale kogu lugu ja tegelased multikana peas valmis mõeldud, siis ei jää näitlejale mingit loomisrõõmu ega ka katsetamisrõõmu, kuna igale katsetusele tuleb vastus, et miks sa muudad, tee nii nagu kokku leppisime.

Kuna avastamist, katsetamist ja läbi selle tegelaste mõistmist ei saanud toimuda laua taga, siis olin nii mina kui ka paljud teised lavale tegutsema asudes segaduses ning ebaorganilised. See omakorda viis lavastaja endast välja ja muutis ta vahel nõutuks. Töö laua taga oli tehtud, aga kahjuks ainult lavastaja perspektiivist lähtudes. ---

Ühel hetkel ei saanud ma enam aru, mida lavastaja minult tahab ning lasin ennast filmida.

Nähes ennast kõrvalt, mõistsin kohe, miks stseen ei toiminud.

Minu kõnetempo ühtis üks-ühele minu liikumistempona ning mu käed olid väga ebaorganilised.

Põhjus miks mu karakter (Tuhkatriinu) ei toiminud oli see, et kuigi üritasin olla elurõõmus ja heatahtlik ning positiivne, siis olin jätnud enda karakteri olemusse sisse ka häbelikkuse ja tagasihoidlikkuse. See töötas vastu eesmärgile, kuna muutis mind vaiksemaks, vähem ekspressiivsemaks ning paistis lavalt lihtsalt kurbusena.

Taibanud seda ning jätnud selle ära, läks mu karakter elama ning stseen hakkas tööle.

On võimalik, et pean ka tulevikus end vahel kõrvalt nägema, et taibata, mis toimib ja mis mitte, samas usun, et hea lavastaja suudab seda sama teha ka oma õigesti suunatud märkustega.

Õppisin ka, et mul on raske vastu võtta märkusi, kui lavastaja on tekitanud minus tunde, et eksida on vale. Sellisel juhul tekib tahtmine oma igat käiku põhjendada, kuigi tegelikult ei ole see vajalik. Võta lihtsalt vastu ja proovi uuesti, tee paremini.

Tunnen, et tahaksin veel edasi arendada oma karakteriloomet ning katsetada erinevaid väga karakterseid tegelasi.

Olen õnnelik, et sel suvel "Madu oma rinnal" mängides taipasin ka lõpuks mida "siin ja praegu" tähendab ning kui lavale minna valmisolekuga vastu võtma seda, mis laval juhtub, siis läheb stseen elama. Seda saab teha siis, kui unustada ära oma hirmud ning

lubada endal mängida ja ka eksida kui vaja. Kõike ei saa ette välja mõelda, kuna siis unustame ära partneri ja selle, mis meie vahel siin ja praegu sünnib.

Me peame olema enda vastu vähem kriitilised seal, kus on oluline mängulust. Hirm ja liigne ettevaatlikkus on ainult takistajad.

Tulevikus püüan olla julgem, töökam ja mitte võtta kõike liiga tõsiselt.

Mõistsin selles protsessis, et kõige olulisem on, et hinged jääksid terveks.” (Schmidt 2017-2018)

3.1 Õrn inimene ja tema hirmud

Viimane lause minu märkmetes märgib millegi väga suure ja olulise mõistmist. Pean vist selle mõtte avamise jaoks avama ka meie “Lumekuninganna” prooviprotsessi olemust, mida plaanisin esialgu mitte teha.

Meie proovides võis näha enamjaolt mahalöödud silmi, langevaid pisaraid ja kokkusurutud hambaid. Kui ka teatriõpe peaks endas sisaldama ranget kasvatust ja (vaimset) karistamist, siis mil määral? Ma leian, et täiskasvanud inimeste teiste ees mõnitamine, nutma ajamine, solvamine, karjumine ja mahategemine ei tee küll kellestki paremat näitlejat ega ka inimest, paraku võis just peamiselt sellist olukorda meie proovisaalis kohata.

Kui tuua selle kõige põhjuseks see, et ka kolmandal aastal jäi meie kursusel puudu distsipliinist ja heast käitumistavast, siis kuidas seletada seda, et suutsime mõni kuu varem tuua välja väga hea lavastuse ilma, et lavastaja (Sasha Pepeljajev) meid kordagi oleks pidanud korrale kutsuma või meie peale häält tõstma?

Ma usun, et see näide on ekstreemne ja loodan, et ükski teine kursus midagi säärast kogema ei pea. Küll aga oli see ekstreemne näide vajalik, et näidata - ehk ei ole kõik valitud meetodid alati läbimõeldud ja vajalikud? Meie amet on raske - me peame laval olema avatud ja haavatavad. Konkurents on suur ja paratamatult hakatakse end teistega võrdlema. Paratamatult sosistab nii mõnigi peake endale mantrat: “Ma pole piisav.”

Ehk peaksid inimesed, kes võtavad enda vastutuseks noorte näitlejatega tegelemise, teadvustama ka oma meetodite ja suhtlusviisi mõju nende noorte ja haprate inimeste psüühikale? Eriti kui see kõik nii tugevalt mõjutab näitlejate lavalist sooritust.

Käisin hiljuti vaatamas ka noorema kursuse, 13. lennu, erialaeksameid. See oli huvitav rännak ajas. Nad on nüüdseks kaks aastat käinud teatrikoolis ja tegelenud kaks aastat inimeseks olemisega. Kaks aastat on nad ilmselt intensiivselt ja igapäevaelult tegelenud lisaks kõigele muule ka oma nõrkade kohtade ja hirmude ületamisega, ent peamine, mida ma laval ikkagi nägin, oli hirm. Väga suur hirm.

Hirm oma tuleviku pärast, hirm selle ees, mida teised tähtsamad ja võimukamad inimesed neist mõtleavad, hirm eksimise ees...

Mulle tundus, et see hirm ei lasknud neil end selgelt väljendada - nii hääleliselt, kehaliselt kui ka mõtteliselt. Iga sooritus oli tehtud turvalisuse piires, mugavusstsoonis - ei midagi liiga ekstreemset ega riskantset - pigem teha vähem kui rohkem, pigem enda sees ja turvaliselt, kui endast väljaulatuvalt ja katsetades-proovides-vaadates, mis saab. Polnud lusti, polnud sära ja seetõttu polnud ka elu, kuid kas just elu pole mitte see, mida me teatrilavalt otsime?

See hirm nende silmades oli nii tuttav. See mõtteviis - võtta kõike nii hirmus tõsiselt ja see tunne - ma ei ole piisav ja kusagil on olemas mingisugune "õige".

Neli aastat tagasi olen kirjutanud:

"Peas on mõte, et mind hinnatakse kõige juures, mida ma teen, et minu iga idee ja selle esituse põhjal kujundatakse minust, mu olemusest ja mu võimetest pilti – nii ei julge võtta riski ennast lolliks teha ja katsetada. Mul on tunne nagu peaksin juba praegu kõike oskama. Mul on hirm, et iga kord kui teen midagi halvasti/valesti, siis arvamus minust langeb. Mul puudub turvatunne eksimise ees. -- Raske on oma potentsiaali endast välja saada. --- Minu minaise on kuskil peidus. Tema asemel on keegi, kes mõtleb, mida ta PEAKS tegema." (Schmidt 2015)

Kusagil kolmanda aasta keskel leidsin aga ühe intervjuu, kus Kalju on öelnud:

“Ärge palun üritage tegeleda sellega, et välja mõelda, kuidas see teatris PEAKS välja nägema, ajage oma tegelase asju. See “teatri väljamõtlemine” on kõige mõttetum töö üldse, mis olla saab.” (Normet 2001, lk 146)

Ja sarnane mõte seisab ka mu erialapäevikus:

“Teatris pole midagi lollakamat, perspektiivitumat kui tegutseda nii nagu on kombeks.” (Schmidt 2016)

Tagantjärele näen veel mitmeid kohti, kust oleksin saanud üles korjata mõne mõteteera, mis mind ehk aidanud oleks - Kalju ja ka teised õppejõud rääkisid ju sellest kergusest ja lustist tihti, ent millegi pärast oli toona raske selle võimalikkust mõista.

Ma leian, et julgus eksida ja ennast lolliks teha, julgus end päriselt avada ja jagada, oli see, millest meil paljudel esimestel aastatel puudus oli - ometi korrutati meile seda tihti, et valesid vastuseid ja rumalaid küsimusi pole olemas, et mina ja proovi!

Millest see siis tuli, et me ikkagi seda kõike liiga tõsiselt võtsime?

Me olime niivõrd püüdlikud, et unustasime kerguse ja rõõmu. Ometi olen nüüdseks õppinud, et just kergus ja rõõm on need, mis saavad laval luua elu ja maagiat, teatriime.

Ma ei tea täpselt, kas ja mida oleksid meid juhendanud inimesed saanud paremini teha - lõpuks läks ju kõik justkui hästi - praegu tunnevad enamus meist end laval mugavalt, suudavad lustida ja nautida.

Ehk oli ja on see “hirmukadalipp” vajalik, et õppida tööd tegema, et distsipliini arendada - ent äkki on olemas võimalus, kuidas seda kõike teha nii, et tudengitesse vähem hirmu süstida? Et armastus ja usaldus lava vastu jõuaks õpilasteni pigem varem kui hiljem? Et ebakindlus, mis niigi iga inimese hinges teda varitseb, pigem õpinguid alustades väheneks kui kasvaks?

Olgu, mis on, aga inimeste hinged peaksid terveks jääma.

Tsiteeriksin siinkohal Märt Avandit (2014): *“Teatrit ei saa niimoodi teha, et verd lendab. Õigemini saab küll, iga päev tehakse, aga nii ei tohiks.”*

3.2 Merle Karusoo ja julgus olla minaise

Pärast kolme erinevat, kuid väga õpetlikku ja arendavat lavastusprotsessi jõudis kolmandal aastal meie juurde Merle Karusoo.

Töö, mida tema meiega tegi, kandis seniste protsessidega võrreldes hoopis teistsugust väärtust. Minu jaoks seisnes selle peamine väärtus meie kui inimeste avamises, haavatavaks muutmises ja usalduse kasvatamises teineteise vastu. See oli mingisugune pai, mida me kõik olime oodanud. Mingisugune soe tuul, mis meid kõiki teineteisele lähemale tõi, avas ja ühte liitis.

Me jagasime teineteisega enda ja oma perekonna lugusid ning avanesime inimlikust küljest. Tunda kaaslast kui näitlejat ja sõpra on üks asi, aga tunda teda kui inimest koos kõigi oma lugude ja juurtega - see on midagi, mis päriselt seob ja loob usaldust.

Kuna olime varem Kaljuga teinud midagi sarnast - rääkinud laval "oma lugu", siis oli mul sel korral ka teadlik soov ja eesmärk. Kaljuga tehes olin ebakindel, nii oma kaaslaste kui õppejõudude ees, ja arvan, et rääkisin seda, mida arvasin olevat "kombeks" või teiste jaoks aktsepteeritav. Tundsin toona, et pidime rääkima midagi rasket oma elust, midagi, mis meid haavatavana näitaks, midagi, mis meie sisu avaks ja näitaks, et "oleme inimesed oma koormatega". Seekord tahtsin aga jagada ka enda nõ jämedamat või lihtsamat poolt - rääkida lõbusaid seiku ajast, kui töötasin baaris või ajast kui olin teismeline... me ju ei koosne ainult nendest hetkedest, mis on nõ esinduslikud. Ilmselt olin väsinud soovist kõiki rahuldada ja kõigile meeldida ja tahtsin proovida, mis tunne on lubada endal olla mina ise. Seda julgust ja kindlust ma ka sain, sest Karusoo oli väga vastuvõtlik just sellistele elulistele lugudele ja võttis meid kõiki just sellistena nagu me olime, mitte säärastena nagu ennast esitleda oleksime tahtnud. See tuli ka välja siis, kui ta lasi kursusel teineteist iseloomustada - igäüks kuulis enda kohta nii kiidusõnu kui ka ausat pilavat kriitikat. Karusoo aitas meil näha end läbi huumoriprisma ja läbi selle muutis meie veadki meile armsaks.

Leian, et sellist väärtust kandev töö on noorte näitlejatudengite arenguteel äärmiselt olulise ja põhjaneva väärtusega. Eelkõige oleme me ju inimesed, veel enne seda kui oleme näitlejad. Ja katkistel, üksiseisvatel, kinnistel ja hirmul olevatel inimestel ei ole kerge teatrimaagiat enda sisse lasta ning seda kõigile teistele edasi kanda.

Koostöö Karusooga aitas meil aimu saada sellest, kes me ise oleme, suurendas meie usaldust enda ja kaaslaste suhtes. Tutvudes lähemalt oma juurtega ja leppides iseendaga, saime midagi väga olulist endale juurde - selguse, julguse ja uhkuse olla mina.

3.3 Katariina Unt ja julgus hüpata ning eksida

Kusagil sealkandis mõistsin ka lõplikult seda, et ei saa ennast teistega võrrelda. See oli varem olnud üks peamine mõtteviis, mis minu hirmu ja ebakindlust toitis - enese võrdlemine teistega. Ma pole kindel, kas sellest on võimalik lõplikult üle saada, kuid usun, et probleemide teadvustamine on juba pool võitu.

Mõistsin, et me kõik oleme erinevad inimesed - meie stardipunkt on erinev, meie eeldused on erinevad ja et enese teistega võrdlemine ei aita mind minu arengus edasi... Hakkasin ennast võrdlema eilse minaga, seadsin endale ülesandeid sõltuvalt sellest, mida minul konkreetselt oma arenguetapis vaja oli. Ja otsustasin, et hakkan rõõmustama selle üle, kui olen suutnud iseennast, mitte teisi ületada.

Üks teema, millega oma õpingute jooksul tegelenud olin, oli julgus laval eksida, hirm ülemängimise ees ja selle ees, et võin laval tobe või piinlik välja näha.

Otsustasin selle probleemiga tegelema hakata ning Katariina Undi korraldatud psühholoogilise žesti eksamil ei võtnud ma endale eesmärgiks olla kõige huvitavam, andekam või parem näitleja. Minu ainsaks eesmärgiks oli leida endas julgus, et katsetada ja vajadusel üle mängida või tobe olla.

Katariina Undiga tegelesime psühholoogilise žesti ja Tšehhoviga. Temaga oli väga põnev analüüsida ja harjutusi teha. Ma arvan, et peamiselt harjutasime me eksimise aktsepteerimist ja läbi selle vabadust ning ruumi tegemist inspiratsioonile. Jällegi suutis keegi leida õige tee, kuidas meie hirmudega tegeleda.

“Mõistus ei tea loomingust mitte midagi,” kordas Unt. Sellele toetus ka meie eksam - olime õppinud pähe küll oma teksti, kuid ei teadnud ette, mil moel me seda esitama hakkame. Viimasel hetkel saadud ülesanne võttis mõistuselt võimaluse kontrollida ning laval sai sündida midagi, mis oli otseses ühendus inspiratsiooni ja sisemiste aistingutega. Taipasin, et olen alati püüdnud kõike mõistuslikult kontrollida - see on midagi, mis on jällegi seotud hirmuga eksimise ees ja sooviga kõiki rahuldada, sooviga midagi teistele tõestada.

Olles võtnud endale eesmärgiks julguse ja vabaduse: julguse end lolliks teha, julguse eksida, julguse üle mängida ja vabaduse lihtsalt proovida, tundsin end vist esimest korda elus laval vabana. Ma andsin vastutuse mängukaardi ülesandele ja jälgisin põnevusega, mida mu keha ja looming mulle pakuvad. Teadvustasin endale, et ületan usutavuse piire, kuid usutavus polnudki minu eesmärk. Ma sain avastada enda piire, neid ületada ja teha midagi, mida ma siiani polnud julgenud. Ma proovisin, hüppasin ja kukkusin, ja seda suurima rõõmuga.

3.4 Kauaoodatud hüpe

Kolmanda aasta lõppedes olin saanud tegeleda väga suurte ja oluliste teemadega, mis mind kui teatritudengit mõjutasid. Julgus olla mina ise ja julgus eksida.

Lisaks olin saanud taas kinnitust, et kõige olulisem on olla hea inimene - kõik muu tuleb pärast seda. Oluline on iseennast ja teineteist hoida.

Kirsiks tordil oli minu kogemus Lojevski laboratooriumis. See võis isegi olla selle õppeaasta kõige üllatavam ja täitvam kogemus.

Viiel vene lavastajal oli viis päeva aega, et Ugalas midagi lavastusesarnast välja tuua. Näitlejatena osalesid Ugala teatri näitlejad, kuid ka minul, Karolinil ja Maarjal tekkis võimalus selles projektis osaleda.

Uurisime Lojevskilt, et miks laboratoorium just viis päeva kestab. Ta vastas, et see toob näitlejad oma mugavustsoonist välja ning ei anna aega mõistusele, mis üritab kõike teha mugavalt, kindlalt ja "õigesti". See sarnanes Katariina Undi meetodile - mõistuselt võetakse võim ja näitleja toetub oma instinktidele ning võib nii ka iseennast üllatuda - tal ei ole aega oma stampidesse langeda.

Mina mängisin lavastuses "Ligid pole tuli" peaosa. Need neli päeva olid väga pingelised ja samas ka väga lõbusad. Kuidas paari päevaga teada igas stseenis, mida tegelane tahab? Leida õiged kraadid ja liinid? Tajuda partnereid ja ka lavastuse kulgu? Jätta meelde 30 lk teksti, uskuda oma monolooge ja täita paika pandud misanstseene? Mõistuslikult seda teha ei jõua, kuid nende päevade sees hakkas tööle mingisugune teistsugune aisting. See oli hüpe, mida oli alguses raske teha, kuid kui mõistsin, et muud ei jää üle, siis andis see mingisuguse vabalangemise, vabaduse ja lusti. Ja tundub, et see paistis ka "esietendusel" välja. Ma ei olnud veel oma õpingute ja teatris tegutsemise ajal seda tunnet kogunud. Tunnet, et saan oma töö üle uhke olla; tunnet, et olen midagi erilist korda saatnud; tunnet, et olen end ületanud; tunnet, et olen midagi saavutanud ja seda mitte ainult iseenda, vaid ka teiste silmis. Pärast kolme aastat tööd, eksimusi ja pingutusi, tundsin, et olen lõpuks ometi midagi hästi teinud.

Tore oli ka see, et Oleg Titov oli meie trupis ning saime ületatud oma ebakõlad - ta oli mulle suureks toeks ja tundsin, et õppisime teineteist austama. See protsess oli mulle suureks proovikiviks ja võin suure rahulolu ja uhkusega öelda, et ületasin selle. Usun, et sellist kogemust ja võimalust vajaks iga teatritudeng.

Väljavõte Maalehest:

"Lavastus ja nähtud tulemus tabasid meie aja pulssi mu meelest teravalt ja täpselt. Eestis hetkel sellist lavastust pole. Paradoksaalne, et kasutatud lavastusvõttestikku saab iseloomustada kui ekspressiivset ja väljakutsuvat, väljapakkuvat. Selle saaks liigitada ju noortepäraseks, aga mõjus mulle, vanale mehele, igatahes puudutavalt, pani mõtlema ja mõistma.

Eskiis-lavastuses sündis minu jaoks uus näitleja, veel Viljandi akadeemias õppiv Henessi Schmidt.

Ta tegi rolli, mis kõige paremas mõttes oli tema roll. Särav, muutumises, enesekindel ja samas habras. Peaosaline vedas käima kogu lavastuse ja naiste trupi, just nii nagu see peab olema heas etenduses. Ta oli iga hetk kohal, ja isegi see, kui viskas mängides käest tekstiraamatu ning ühel ajal seda lavapõrandalt otsis, tundus lavastuse kontseptsiooni osa olevat. Me kõik otsime oma kohta elus, oma isiklikku teksti. Ka panid eskiis ja materjal mõtlema armastuse tähenduse muutumisele või hoopis sisu muutumatusele tänases päevas.” (Mikomägi 2018)

Küsimused millega esimestel aastatel maadlesin, said kolmandal aastal lõpuks vastused või vähemasti leidsin ma suuna, mis mind mu arengus toetas ja edasi viis. Lava hakkas vaikselt tunduma vähem-hirmsa kohana, julgus olla minaise kasvas ning hirm eksimise ja haavatavuse ees hakkas vaikselt taanduma.

4. Neljas aasta ehk terviku moodustamine

Neljandal aastal tegelesin ma suures osas enese kui inimese arendamisega. Ma lugesin raamatuid, mida olin tahtnud ammu lugeda, kuid mille jaoks varem polnud aega leidnud, alustasin õpinguid ja uurimisi teistes valdkondades, mis mulle huvi pakkusid ning hakkasin sügavalt tegelema oma hirmude algpõhjuste, ebakindluse ja muude oluliste teemadega, mis mulle inimesena piire seadsid.

Andsime neljanda aasta jooksul välja kolm diplomilavastust. Taavi Tõnissoni lavastatud “Protsess”, Mari Antoni lavastatud “Pipi peab jõule” ja Aare Toikka lavastatud “Dekameron”.

Neljandal aastal sain rakendada oma teadmisi praktikasse ja tegeleda veel viimaste nurkade lihvimisega. Loomulikult õpetas iga protsess mulle palju ka erialaliselt, kuid väärtuslikumaks pean seda, mida õppisin sealt inimesena.

“Protsessis” tegelesin sügavalt lavastuse enda teemaga (küll natukene teise nurga alt kui Josef K) - enese hukkamõistmisega ja kohtuga, mida ise enda üle peame - pidev iseenda piitsutamine, mahategemine ja hindamine. See oli oluline etapp, mis mul oli vaja läbida ja lahendada, et leida tee kerguse, lusti, enesekindluse ja iseendani ning Tõnisson aitas meil “Protsessi” sisu avades just selliste teemade üle mõtiskleda.

Lisaks kinnitas Taavi Tõnisson lavastajana minu arusaama, et head teatrit saab teha ka nii, et hinged terved jäävad. Taavi oli meile hea ja lahke inimesena suureks eeskujuks, hoidis meid ja avas minu jaoks ka teatri kui kunstiliigi suurust ja potentsiaali.

Kergus, lust, enesekindlus ja mina ise oli aga just see, mida kohtasin koostöös Aare Toikkaga. Kui kirjutasin kolmandal aastal, et sooviksin veel katsetada erinevate karakterite loomist, siis seda suutis mulle “Dekameron” samuti pakkuda. Leides lavastajaga ühise

keele, usalduse ja ka kerguse, oli lausa lust otsida erinevaid tegelasi, väljendusvahendeid ja lahendusi ning kui varem ma seda veel sajabrotsendiliselt tundnud ei olnud, siis nüüd sain tunda end laval vabalt, kindlalt, hästi ja mis peamine - koos kaaslastega lustida ja tunda oma tööst suurimat rõõmu.

See kõik liikus justkui väga ilusa ja täpse lõpetatuse suunas. Viimased tegemata teod ja soovid said tehtud ja täidetud ning praegu võin öelda, et tunnen ennast selle nelja aasta ja õpingute lõpu eel enesekindlalt ja terviklikuna, täis tegutsemistahet, teadmisi ja kirge.

Lisaks kirjutasin suure tuhinaga neljandal aastal ka oma seminaritööd, milles juurdlesin kunsti olemuse, mõtte ja väärtuse üle. Leidsin, et selle kõige mõtestamise on väga väärtuslik nii minu kui kunstniku, kui ka minu kui inimese arengus ja olemuses.

Oma seminaritöö kokkuvõttes kirjutasin:

Ma leidsin, et kunst ei ole mõeldud pelgalt naudinguks. Ma leidsin, et kunstil on kanda oluline roll inimese arengus - arendada tema empaatia võimet ja tema arusaama maailmast, ühendada teda kaasligimesega ja mis peamine - kasvatada temas heatahtlikkust enda, maailma ja teiste inimeste suhtes.

Ma leian, et just neli aastat kunstiga tegelemine, oli see, mis minus nii mõndagi avada, parandada ja kasvatada suutis.

Ning osates nüüd, ülikooli lõppedes, väärtustada, hinnata ja mõista oma eriala väärtust ja võimalusi, võin öelda, et olen oma õpingutest võtnud tõepoolest kõik, mis võtta annab.

Lahkunud Komissarovi sõnadest jääb minu kõrvu kõlama üks viimaseid asju, mis ta mulle ütles: "See on elu. See on naeratus." (Schmidt 2016)

Kokkuvõte

See on olnud üks kaunis teekond ja eelkõige on see olnud teekond iseendaks saamisel, inimesena kasvamises. Teatriõpe andis meile palju tööriistu, mille abil enda kui inimolevuse kallal nokitsema hakata - see näib mulle ka hädavajalik - oleme me ju ometi näitlejatena ise enda tööriistad.

Kalju Komissarov on öelnud, et me ei saa mõelda sellest, mida me ei tea (Schmidt 2016).

Niisiis tuleb meil ennast pidevalt arendada, ka inimesena. Ja olles iseenda tööriist, tuleb meil tegeleda ka igasuguste hirmude ja mõtetega, mille otsa me takerdume.

Õppides näitlejaks lõin ma end tihti ära vastu iseennast. See amet on teatriteoreetik Peter Brooki sõnul tugevalt naturalistlik uurimistöö (Brook 1972, lk 23). Näitleja uurib karakteri siseelu ja tema käitumismustreid, ta saab selleks vajalikud tööriistad. Neid samu tööriistu saab ta kasutada ka enda kui inimese mõtestamisel ja arendamisel. Vahel teeb see võime, karakterit ja seeläbi ka iseend läbi näha, meile haiget - pole ju alati lihtne iseenda ilustamata pildile otsa vaadata - seeõttu peame õppima iseennast ja teineteist hoidma. See amet nõuab palju tööd, mõistmist, julgust ja usaldamist.

Esimesel aastal olin õppinud distsipliini, vastutustunnet enda ja teiste ees ning töö tegemist. Teisel aastal maadlesin pooltoonide ja toonidega, sukeldusin näitlejatehnikasse ning taipasin lõpuks, mida tähendab siin ja praegu.

Kolmandal aastal õppisin palju, elasin palju läbi ja tegelesin paljude enda jaoks oluliste teemadega, mis mind veel näitleja ja inimesena takistasid.

Neljas aasta oli aeg õpitu praktikasse viimiseks ning enda kui inimese nurkade lihvimiseks ja enesearendamiseks.

Iseenda ja oma maailmapildi avardamisel sai minust julge ja avatud, teisihoidev inimene, kes julgeb ka ise olla haavatav. Ma leidsin julguse, et mask, mille olin karmi ja hirmsa maailma tõttu ette pannud, eest heita. Ma leidsin kerguse, lusti ja kire. Võin öelda, et pärast

nelja aastat, astun ma Viljandi Kultuuriakadeemiast välja parema ja teadlikuma inimesena ja leian, et see on kõige olulisem.

“It’s nice to be important, but it is more important to be nice.”

Scooter

KASUTATUD KIRJANDUS

Avandi, M. 2014. Märt Avandi ehk mida aeg inimesega teeb. <http://teatritasku.ee/maert-avandi-ehk-mida-aeg-inimesega-teeb/> , (20.05.2019)

Brook, P. 1972. Tühi ruum. Tallinn: Perioodika

Mikomägi, M. 2018. Oleg Lojevski teatrikunsti laboratoorium Eestis. <https://maaleht.delfi.ee/news/maaleht/elu/oleg-lojevski-teatrikunsti-laboratoorium-eestis?id=82553213> , (20.05.2019)

Normet, I. 2001. Lavastajaraamat. 12 intervjuud Eesti lavastajatega. Tallinn: Eesti Teatriliit

Schmidt, H. 2015. Erialapäevik I. Viljandi

Schmidt, H. 2016. Erialapäevik II. Viljandi

Schmidt, H. 2017-2018. Erialapäevik III. Viljandi

Schmidt, H. 2017. Madu omal rinnal tekstiraamat. Kuressaare

Summary

I have spent four years in drama school and learned a lot about my profession and myself. It has taken a lot of effort, a lot of lessons and a lot of eye-opening moments to understand the meaning of art, meaning of human life and the meaning of myself. These have been extraordinary years and I have grown a lot as a person. This is also the biggest value of this experience for me.

I have learned to let go of my fears, accept myself for who I am, to be caring and nice towards others, to make an effort in my work and be a reliable partner, because theatre is a collective art.

After four years I have learned that it is nice to be important, but it is more important to be nice.